

Mads Peter Hansen

En historie fortalt til mine børnebørn
om deres tip tip oldefat

Tip tip oldefa

Mads bliver gift

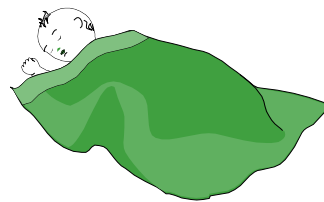
Et bondebryllup

Mads og Inger blev gift i 1853

Mads Peter Hansen

En historie fortalt til mine børnebørn om deres
Tip tip oldefar.

Mads Peter Hansen er født
d. 20 Marts 1827. Han blev
født der hjemme ved sine
forældre der var husfolk.
De boede i et lille område
der blev kaldt Stensborg

ved landsbyen Ugilt i Vendsyssel. Det kom til at be-
tyde noget for ham senere i livet. Da han blev ind-
kaldt til at deltage i krigen fik han kaldenavnet Stens-
borg. Han blev ikke kun kaldt det, nej det navn Stens-
borg blev han indskrevet under i alle militærets arki-
ver.

Mads døde d. 7 Februar
1894 næsten 67 år gammel, han døde i et hus der hed
Horsholt hus i Fjelsted, en lille by i Sindal sogn i
Vendsyssel.

Mads blev gift da han var 26 år gammel det var den 8 Juli 1853. Han var dengang tjenestekarl på en meget stor gård der heder Rønousholm. Pigen han giftede sig med var 22 år gammel og boede hjemme ved sine forældre i Bjergby Nørhede.

Indholdsfortegnelse

Fakta oplysninger	side 2
Kilder	side 3
Mads skal giftes	side 4
Trolovelse	side 5
Planlagde bryllup	side 6
Mads førtes til alters	side 6
Vielsen	side 8
Festlighederne	side 9
Taler	side 10
Dansen var vigtig	side 11
Historie	side 12

Kilder: Ud over de statslige arkiver er oplysningerne hentet i folkemindesamlingen og på biblioteket bl.a. i bogen "Landmandsliv" af Holger Rasmussen. Tegninger er fra en bryllupssang.

Mads skal giftes

Det var højsommer en rigtig dejlig dag, nu hvor Mads og Inger skal indgå i deres første og forhåbentlig sidste ægteskab. Det er en dag hvor der er lidt stilhed i arbejdet ved landbruget. Forårs arbejdet er længe overstået, bønderne går nu og venter på den kommende høst om en halvanden månedens tid, hvor der så igen bliver travlhed.

Det kan godt være, at det ideelle tidspunkt på året, er nu i sommermånederne. Der var god tid på landet, Det har nok været medbestemmende til fastsættelsen af brylluppet. Det har dog ikke været det eneste der bestemte bryllupstidspunktet, Inger var gravid i syvende måned på det tidspunkt.

Det var måske ikke så slemt endda, Mads var trods alt blevet 26 år, og havde været igennem en del af livets strabadser. Inger der var 22 år, havde heller ikke været den der opholdt sig i forældrenes skørter. Hun havde også været ude og prøve kræfter med det virkelige liv på landet.

Trolovelse

De unge mennesker har været lovformelig

Bjergby kirke.

trolovet, selv om selve trolovelsen ikke er opført i kirkebogen. Lovformeligt er måske så meget sagt, da trolovelsen helt blev afskaffet ved kongeligt reskript* i 1799. Trolovelsesskikken fortsatte dog uden at være en ægteskabsstiftende handling. Det var dog den almindelige opfattelse, at man på dette tidspunkt måtte søge seng sammen straks efter trolovelsen. Som ydre tegn på trolovelsen bar de trolovede en fingerring, der blev anbragt på den 4 finger på venstre hånd. ”Thi vise mestre og læger skriver, at der gange en åre fra hjertet til den 4 finger”.

Planlagde bryllup

Mads og Inger har planlagt deres bryllup i god tid. Lysningen blev bestilt over en måned før bryllupsdagen, nemlig den 6 juni 1853.

* reskript = en administrativ befaling udstedt af kongen.

Hvorefter lysningerne i kirken skete efter loven som præsten skrev, ved indførslen af vielsen i kirkebogen. Det kan nu godt være, at Ingers mor har haft et stort ord med i overvejelserne. Ingers far var jo gårdmand, det var så en skik, at det var brudens forældre der afholdt brylluppet. Hvilket også var tilfældet her. Mads og Inger tog til Bjergby hvor Ingers forældre havde deres gård liggende. Der blev indbudt til bryllup. Det skete ved "bydemanden" en nær slægtning til bruden. I sit bedste tøj med høj hat og pyntet stok gik han fra sted til sted, og i formelagtige vendinger fremførte sit ærinde.

Mads førtes til alters

Mads skulle føres til alteret af Ingers broder, og Inger skulle føres op til alteret af sin far. Hvorfor Mads ikke blev ført op af sin egen far, det er vi lidt uvidne om. Vi kan naturligvis gætte på det. Mads far var ikke med i det finere selskab, han var jo "kun" husmand og kurvemager. Han har endog fået hjælp fra fattigkassen for år tilbage. Jeg gad nok vide om Mads Peters forældre overhovedet har været med ved brylluppet.

Da Mads kom til kirken var de første gæster

så småt begyndt, at møde op i kirken. Det var jo trods alt en gårdmands datter der skulle giftes her i hendes hjem sogn. De var fra familien, naboer som har kendt Inger fra barns ben. De unges venner nogle af dem, der forelsket ser til, næste gang er det måske dem der er midtpunktet. Alle ville møde op i kirken og overværer den store begivenhed.

Mads sad som vi også gør i dag, oppe ved alteret med svedige hænder og tænkte. Hvad er det jeg er ved at rode mig ind i. Kan jeg nu klare at forsørge en familie. Inger er jo sådan en dejlig pige, og en gæv pige er hun jo også. Mon ikke det skal komme til at gå godt. Nå, men hvor bliver hun nu af, ? jo endelig bruser orglet og ind i kirken træder Inger med sin far. Hvor er hun dog smuk, tror jeg, at Mads tænker. Nu om lidt vil hun være min for evigt.

Vielsen

Nu begyndte festen, det gjorde den jo allerede her oppe ved alteret i kirken. Båndene blev knyttet med de spørgsmål præsten stillede, og de svar Mads og Inger gav. Sammen med de salmer der så smukt blev sunget. Præsten ønskede dem tillykke. Hvorefter Mads førte Inger ned gennem kirken og ud i det danske sommervejr. Her blev der gi-

vet lykønsker, inden brudeparret kørte i hestevogn til den efterfølgende bryllups fest De skulle ikke til fotograf, det var endnu ikke kendt på det tidspunkt. Fotografiet var godt nok opfundet, men det var ikke endnu blevet almindelig at blive fotograferet.

Festlighederne

Hvordan festlighederne er forløbet ved vi ikke. Begivenheden er sikkert, blevet fejret med prang* og pragt efter datidens målestok, det er der ingen tvivl om. Ingers far var tros alt gårdmand.

En karakteristisk ting for det gamle landsbysamfund var vekselvirkningen, mellem hver-

Vielser i Bjergby kirkebog	Brudgommen;	Tjensk. paa Rønousholm Mads Peter Hansen, 26 Aar gammel.
	Bruden;	Pige Inger Marie Mortensdatter, 22 Aar Hjemme hos forældrene paa Bjergby Nørhede.
	Forlovere;	Morten Andersen, Anders Mortensen.
	Vielsesdagen Tillysning	8 Juli 1853 i Kirken. bestilt d. 6 Juni 1853 og skeet efter loven.

Afskrift af kirkebogen for Bjergby sogn i 1853
fra Mads og Ingers bryllup.

dagens ensformige slid, og med hverdagens tarvelighed i mad og drikke, og så de festlige højdepunkter. Hvor Mads og Ingers bryllup, bestemt har været et af deres og familiens højdepunkter. Derfor tror jeg at Ingers far "gårdmanden" traditionen tro på disse kanter har festet, som festes bør, da hans datter blev gift. Selv om Mads ikke var af helt samme stand som Inger, han kom jo fra et husmandshjem og ikke som Inger fra et gårdmandshjem. Så er der ikke blevet sparet hverken på festvilje, eller materielle forsyninger. Familie, naboer og de unges venner, har utvivlsomt været inviteret med til festen, som sikkert har varet to tre dage.

Festlighederne foregik hjemme på gården ved Ingers forældre. Gæsterne møder op efter de kirkelige handlinger er overstået. Musikerne stod opstillet på gårdspladsen og modtager gæsterne med musik. Man gik straks til bords. Der er blevet udnævnt en skaffer, det er ham der har det store ord under spisningen. Han byder velkommen, og sørger for at retterne kommer ind i den rigtige rækkefølge, og til det rette tidspunkt. Han sørger for at der skænkes rigeligt for gæsterne. Det er også ham der sørger for, at gæsterne betaler til mu-

* prang = at være iøjnefaldende på en pralende måde.

sikken, til kogekonen.

Taler

Om Mads holdt en tale for sin tilkomne brud, det ved vi ikke noget om. Sansynkeligheden er nok ikke så stor, Mads kom jo ikke fra så fint et hjem. Muligheden er nok større for at Ingers far har talt for det unge par.

Dansen var vigtig

En vigtig del af festen var dansen. Fordi man under den markerede, at Mads og Inger nu forlod ungdomslavet og gik over til de giftes rækker. Her i Bjergby og det nordlige Nørrejylland foregik denne indvielse ofte ved, at brudeparret på synlig måde erklæres, for mand og kvinde. Således udelukkes de, af de ugifte og indlemmes i de giftes lav. Det går således til : Efter at der er drukket og skålet, lyder musikken i dansestuen, og gæsterne strømmer ind. Her er nu især brudeparret med i dansen. En af de mandlige gæster har med sig,

men skjult, en højrød strikket hue, og en kone, ligeledes skjult, et sort bånd eller tørklæde. Ved først givne lejlighed sættes huen på brudgommens hoved, og det sorte bånd hæftes på bruden. Lykkedes det, så er brudeparret erklæret for mand og kone, hvorefter de med denne pynt skal give hinanden en dans.

Historier

På den tid hvor Mads og Inger blev gift gik der mange sørgelige historier om datidens ægteskaber, hvor gensidig tilbøjelighed partnerne imellem kun sjældent blev lagt til grund for ægteskabet. Vi har naturligvis ingen mulighed for, at afgøre hyppigheden af inklinationspartier*, men det er sikkert rigtig, at fornuften er taget med på råd i langt større udstrækning end nu til dags. Det siger jo den snusfornuftige talemåde, der lyder: ”Man skal se en pige ved et dejtrug og ikke i en springdans”, så får man nemlig en klar opfattelse af hvad hun er værd som arbejdspartner. Og

Side. 12

hvad ventede i øvrigt en ugift kvinde som Inger med et ventende barn ? For næsten alle var der ingen anden udvej end, at gå som tyende hos en slægtning resten af livet, eller forsøge sig som sypige eller væverpige. Hvad Mads har valgt Inger ud fra, er vi uvidne om. Men hvorom alt er, så ser det ud til at det blev et lykkeligt ægteskab.

Brudeparret har nok ikke været på bryllupsrejse, det brugte man ikke dengang. Efter de festlige dage, har dagligdagen kaldt på Mads.

John Rasmussen
Klintebjerg 24
7000 Fredericia
d. 16 Nov. 2003

Inklinationspartier = ægteskab på grundlag af kærlighed